

# Ennaltaehkäise ja puutu kiusaamiseen

Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäisyyn ja puuttumisen toimintamalli

Klikkailemalla kuvan alleviivattuja linkkejä pääsee suoraan aiheen osioon.



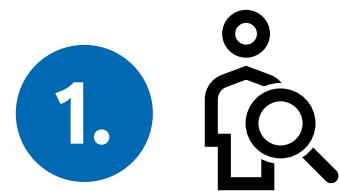
## Kiusaamisen tunnistaminen

Kiusaamisen eri muodot  
Kiusaamisesta kertovia merkkejä

### Akuutit tilanteet

Välitön puuttuminen  
ja tilanteen purku

## Jatkuva kiusaaminen – puuttuminen ja toimenpiteet



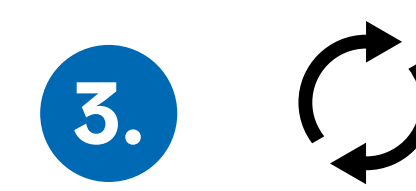
1.

Tilanteen kartoitus ja  
vastuuhenkilön valinta



2.

Tapaaminen tilanteen selvittä-  
miseksi, sovitut seuraamukset,  
tukitoimenpiteet ja kirjaaminen



3.

Seuranta ja mahdolliset  
jatkotoimenpiteet



Milloin yhteys  
lastensuojeluun ja poliisiin?  
Ilmoitusvelvollisuus

Muut koulun ja  
oppilaitosten  
ulkopuoliset tahot



Ennaltaehkäisy, turvallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen arjessa

Helsinki



# Sisällys



Voit navigoida julkaisun sisällä klikkaamalla toimintamallin kaaviosta jokaisen aiheen kohdalta ja palata kaavioon takaisin klikkaamalla sivun alalaidassa näkyvää nuolta.

<b>Johdanto</b>	3
<b>Vastuut</b>	3
Jokaisella koulun ja oppilaitoksen aikuisella on vastuu puuttua kiusaamiseen	3
Oppijoiden ja huoltajien yhteinen vastuu	3
Milloin tehdään rikosilmoitus tai lastensuojeluilmoitus?	4
<b>Käsitteiden määrittelyt</b>	5
Kiusaaminen	5
Häirintä	5
Väkivalta	5
<b>Kiusaamisen ennaltaehkäisy</b>	6
Oppijoiden hyvinvointia seurataan säännöllisesti	6
Jokainen oppija kohdataan joka päivä	6
Jatkuvaa ryhmäytymistä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta vahvistetaan systemaattisesti	6
Tunne-, viestintä ja vuorovaikutustaitoja harjoitellaan jokaisena koulupäivänä	6
Opiskeluhoolto rakentamassa turvallista oppimisympäristöä	6
<b>Kiusaamisen tunnistaminen</b>	7
Esimerkkejä kiusaamisesta	7
<b>Akuutit tilanteet - välitön puuttuminen ja tilanteen purku</b>	8
<b>Jatkuva kiusaaminen, väkivalta ja häirintä – puuttuminen ja toimenpiteet</b>	9
Kiusaamisesta, väkivallasta tai häirinnästä kertovia merkkejä	9
1. Tilanteen kartoittaminen ja vastuuhenkilön valinta	10
2. Tapaaminen tilanteen selvittämiseksi, sovitut seuraamukset ja tukitoimenpiteet	11
3. Seuranta ja mahdolliset jatkotoimenpiteet	12
<b>Ulkopuolinen tuki ja yhteystiedot</b>	13

# Johdanto



**H**elsinkiin päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa vahvistetaan oppijoiden hyvinvointia ja turvallista oppimisympäristöä arjen työssä jatkuvasti monin eri keinoin. Tämän toimintamallin tavoitteena on tarjota selkeitä ohjeita kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäisyyn, puuttumiseen ja tilanteiden selvittelyyn, toimenpiteisiin ja seurantaan kouluissa ja oppilaitoksissa. Mallissa kuvataan, kuinka kiusaamista, häirintää tai väkivaltaa voidaan ennaltaehkäistä, mitkä ovat eri toimijoiden vastuut ja toimenpiteet akuuteissa ja toistuvissa tilanteissa, milloin otetaan yhteys lastensuojeluun, poliisiin tai muihin ulkopuolisiin toimijoihin, sekä kuinka tilanteita seurataan. Toimintamallia voi käyttää pohjana yksikön omaa toimintamallia laadittaessa. Toimintamallin kehittämisessä on hyödynnetty Helsingin kouluissa ja oppilaitoksissa olemassa olevia käytänteitä.

Toimintamalli on kehitetty osana [Helsingin kaupungin kiusaamisen vastaista ohjelmaa \(KVO 13\)](#). Ohjelma koostuu 13 toimenpiteestä kiusaamisen ennaltaehkäisyyn, puuttumiseen ja jälkihoitoon.

Kiusaamisella, häirinnällä ja väkivallalla on eri muotoja, ne ovat moniulotteisia ilmiöitä ja ne kietoutuvat usein toisiinsa. Tilanteet tulee aina selvittää ja sovittaa. Sovittelu perustuu korjaavaan lähestymistapaan (restoratiivinen työote). Keskeistä on ihmissuhteiden, tunteiden ja tarpeiden huomiointi konfliktien käsittelyssä. Tutkimuksen mukaan systemaattinen seuranta on tärkeä osa kiusaamiseen puuttumisen onnistumista. Toiston välttämiseksi tässä toimintamallissa käytetään näistä kattotermejä kiusaaminen.

## Vastuut

### Jokaisella koulun ja oppilaitoksen aikuisella on vastuu puuttua kiusaamiseen

Lapsilla ja nuorilla on oikeus turvalliseen koulupäivään. Koulut ja oppilaitokset rakentavat turvallista ja hyvinvoivaa oppimisympäristöä kaikessa työssään.

Havaittuun tai muuten esiin tulleeseen kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan tulee puuttua välittömästi. Koulussa ja oppilaitoksessa opiskeluympäristön turvallisuudesta vastaa koulutuksen tai opetuksen järjestäjä eli käytännössä yksikön esihenkilö. Kaikilla koulujen ja oppilaitosten aikuisilla on kuitenkin vastuu esimerkkinä toimimisesta ja puuttumisesta kiusaamistilanteisiin.

Kiusaamisen vastaisen työn on todettu olevan tehokkaampaa, kun toimintatavat ovat selkeästi jäsenneiltyjä ja koko henkilöstö toimii samojen periaatteiden mukaisesti. Vastuiden ja toimintatapojen tulee olla selkeitä koko henkilöstölle, oppijoille ja huoltajille. Sovitut toimintatavat sekä sääntöjen ja seuraamusten selkeys luovat turvallisuuden ja ennustettavuuden tunnetta oppijoille.

Kaikilla oppijoilla ja heidän huoltajillaan pitää olla tiedossa, kehen voi olla yhteydessä, jos kiusaamista ilmenee. Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäisyyn ja puuttumiseen toimintamalli käydään läpi oppijoiden sekä heidän huoltajiensa kanssa jokaisen lukukauden alussa ja malliin palataan säännöllisesti lukuvuoden aikana. Tämä vahvistaa kiusaamisen vastaisia sosiaalisia normeja kouluissa ja oppilaitoksissa.

### Oppijoiden ja huoltajien yhteinen vastuu

Oppijoilla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa kiusaamisen vastaisessa toiminnassa. [Perusopetuslain mukaisesti](#) siihen kuuluu reilu ja arvostava suhtautuminen koulukavereihin ja henkilöstöön sekä yhteisten sääntöjen noudattaminen.

Oppijat ovat usein tietoisia siitä, keitä kiusataan ja ketkä kiusaavat. Koulun tai oppilaitoksen arvojen ja toimintakulttuurin tulisi perustua yhteisöllisyyteen ja käytösnormien kannustaa oppijoita kiusaamiseen puuttumiseen, kiusatun puolustamiseen ja tilanteista kertomiseen aikuisille, ilman huolta mahdollisista negatiivisista seurauksista. On tärkeää korostaa, että kiusaamiseen puuttuminen jollain tavalla on jokaisen vastuulla. Erilaisista turvallisista puuttumisen toimintatavoista on hyvä keskustella oppijoiden kanssa säännöllisesti.

Huoltajalla on ensisijainen kasvatusvastuu lapsestaan. Vapaa-ajalla huoltajilla on vastuu myös lapsensa turvallisuudesta. Kiusaamista ei yleensä tapahdu ainoastaan kouluajalla. Huoltajan olisi tärkeää informoida koulua/oppilaitosta myös vapaa-ajalla tapahtuneesta kiusaamisesta, jotta tilannetta voidaan seurata myös koulussa/oppilaitoksessa. Siksi varhainen yhteistyö ja tiedonvaihto huoltajien kanssa on keskeistä. Huoltajat ovat oman lapsensa asiantuntijoita ja tuovat tilannetta koskevaan keskusteluun tärkeän näkökulman. He myös seuraavat ja tukevat yhdessä sovittujen toimenpiteiden toteutumista vapaa-ajalla.

## Milloin tehdään rikosilmoitus tai lastensuojeluilmoitus?

Jos ilmoituksen tekemiseen liittyy epävarmuutta, opetushenkilöstö voi aina tarvittaessa konsultoida opiskeluhoitoa, lastensuojelua tai poliisia siten, että lapsi tai nuori ei ole tunnistettavissa. Katso oikea ilmoituskanava kappaleesta ”[Ulkopuolinen tuki ja yhteystiedot](#)”.

## Kun kiusaamiseen epäilläään liittyvän rikos

Vaikka kiusaamista ei erikseen terminä olekaan rikoslaissa, niin siinä käytetyt keinot voivat täyttää rikoksen tunnusmerkistön. Näitä ovat esimerkiksi **pahoinpitely, vapaudenriisto, kunnianloukkaus, varastaminen, tavaroiden vahingoittaminen tai hävittäminen, pakottaminen uhrille nöyryyttäviin tai vahingollisiin tekoihin, yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen, identiteettirikos ja laiton uhkaus**. Rikokseen voi syyllistyä myös avustamalla sen toteutumista, yllyttämällä tai rikoskumppanina.

Vaikka asiasta ilmoittaa poliisille, siitä täytyy ilmoittaa myös lastensuojeluun, jos kyseessä on alaikäinen.

## Rikosilmoituksen tekeminen

Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstöön kuuluvalla on salassapidon estämättä velvollisuus tehdä ilmoitus sekä poliisille että lastensuojeluun, jos on tehtävässään saanut tiedon, jonka perusteella on syytä epäillä lapsen kohdistuvaa seksuaalirikosta tai tiettyjä henkeen tai terveyteen kohdistuvia rikoksia.

Ilmoitusvelvollisuuden alaisista seksuaalirikoksista on säädetty rikoslain 20 luvussa. Tietyillä henkeen ja terveyteen kohdistuvilla rikoksilla tarkoitetaan rikoslain 21 luvussa rikoksena rangaistavaksi säädettyjä tekoja, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Ilmoitusvelvollisuuden alainen rikos on esimerkiksi pahoinpitely, josta voi rangaistuksena seurata sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Rikoksesta epäilyn iällä ei ilmoitusvelvollisuuden suhteen ole merkitystä. Myös alle 15-vuotiaan nuoren tekemistä, ilmoitusvelvollisuuden alaisista rikollisista teoista tulee ilmoittaa poliisille. Vaikka rikoksesta epäilty ei olisi rikosoikeudellisessa vastuussa teostaan (alle 15-vuotias) tämä ei poista mahdollista korvausvelvollisuutta asiassa.

*Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukion sekä ammatillisen perustutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen henkilöstöön kuuluvalla on salassapidon estämättä oikeus ilmoittaa poliisille, jos on tehtävässään saanut tietoja, joiden perusteella on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi. On tärkeää, että tilanteesta tiedotetaan myös huoltajaa, ellei ole syytä epäillä uhkan aiheuttajan olevan huoltaja.*

## Lastensuojeluilmoituksen tekeminen

Tärkeää on huomioida, että vaikka ilmoitusvelvollisuus poliisille koskee vain tietynlaisia rikoksia, niin opetustoimen henkilöstöä koskee lastensuojeluilmoitusvelvollisuus, joka on huomattavasti laajempi. Lastensuojeluilmoitus pitää tehdä viipymättä aina, kun havaitsee lapsen hoidossa ja huolenpidossa laiminlyöntejä, kun olosuhteet ovat lapsen kehitystä vaarantavat tai kun lapsen käyttäytyminen huolestuttaa. Näin on esimerkiksi silloin, kun oppija tai alle 18-vuotias opiskelija laiminlyö koulunkäynnin, kantaa ikätasoonsa nähden suhteetonta vastuuta perheen arjesta,

tai kun alle 18-vuotias oppija tekee rikoksia, käyttää päihteitä tai hänellä on mielenterveysongelmia tai itsetuhoisuutta. Ilmoitusvelvollisuus on ammattilaisella, jolla huoli herää.

Tee lastensuojeluilmoitus aina, kun sinulla herää huoli lapsen kasvuympäristöstä tai kokonaistilanteesta. Lastensuojeluilmoitukseen tulee kirjata kaikki asiat, joista huoli herää. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä Maisan kautta tai puhelimitse. Lastensuojeluilmoitus tulee tehdä viipymättä, mikäli arvelet lapsen olevan akuutissa vaarassa. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä niin kiusatusta kuin kiusaajastakin huolen herätessä.

## Sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tuen tarpeen arvioimiseksi

Mikäli lapsen huoltajan kanssa on jaettu huoli lapsen tilanteesta, voidaan tehdä sosiaalihuoltolain 35 § mukainen yhteydenotto tuen tarpeen arvioimiseksi sähköisen lomakkeen kautta Maisan viranomaislomakkeella. Yhteydenottoon kirjaan huoltajien kanssa yhteisymmärryksessä syntynyt käsitys lapsen ja perheen tuen tarpeista ja tilanteesta. Kyseessä voi olla esimerkiksi tilanne, jossa vanhempi tarvitsee apua lapsen kasvatuksessa ja koulunkäynnin tukemisessa.

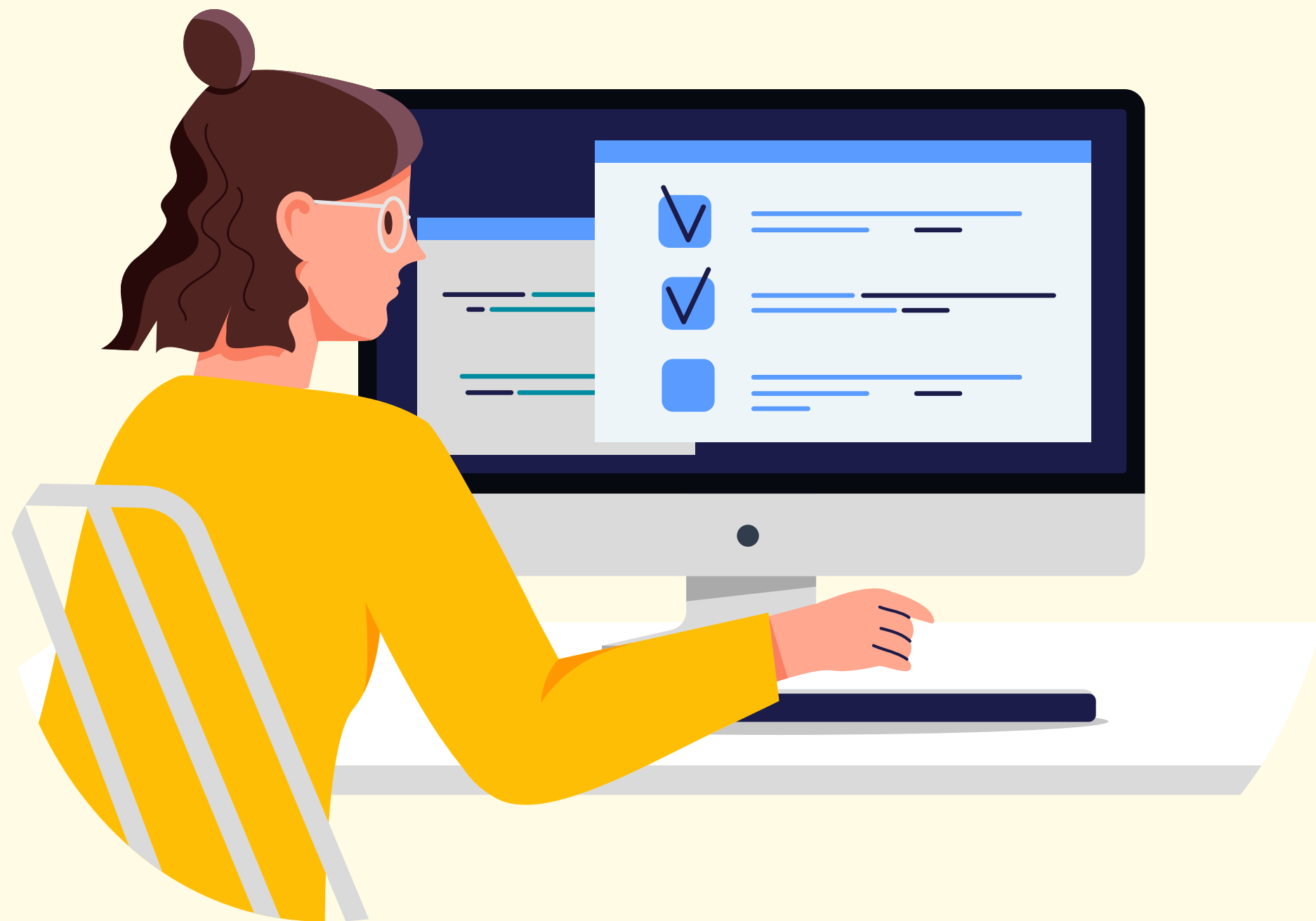
*Kiireellisessä hätätilanteessa on jokaisella velvollisuus auttaa. Jos henki, terveys, omaisuus tai ympäristö on uhattuna, tulee tarvittaessa soittaa hätänumeroon 112.*



**Poliisin, lastensuojelun ja muiden koulun ulkopuolisten tukitahojen yhteystiedot**

## Käsitteiden määrittelyt

Tässä toimintamallissa käytämme kattotermiä **kiusaaminen**, joka sisältää kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan eri muodot.



### Kiusaaminen

Kiusaamisesta on kyse silloin, kun lapsi tai nuori joutuu toistuvasti tahallisen ikävän toiminnan kohteeksi. Kiusaamisen ominaispiirteitä ovat toistuvuus, tietoisuus ja vallankäyttö. Nämä piirteet erottavat sen esimerkiksi riitelystä, häirinnästä tai yksittäisestä väkivaltatilanteesta. Siksi kiusaamistilanteeseen puuttuminen edellyttää erilaisia toimenpiteitä kuin yksittäiseen tapahtumaan puuttuminen.

Kiusaaminen on vahvasti ryhmäilmiö. Se tarkoittaa, että kiusaaminen vaikuttaa koko oppijaryhmään jollain tavalla. Oppijat ovat yleensä tietoisia siitä, keitä kiusaataan ja ketkä kiusaavat. Ryhmän jokaisella jäsenellä voidaan katsoa olevan oma roolinsa kiusaamistilanteissa. Kiusaajan ja kiusatun roolien lisäksi ryhmästä löytyy tyypillisesti kiusaajan apuri, kiusatun puolustaja, hiljaisia hyväksyjä ja passiivisia sivustaseuraajia. Toisaalta on myös hyvä tiedostaa, että on tapauksia, jotka tapahtuvat muilta ryhmän jäseniltä piilossa.

Toistuva ja/tai vakava kiusaaminen on monimutkainen ilmiö, ja aina ei ole selvää ketkä ovat kiusaajia ja kuka on kiusattu. Vaikka tyypillisimmin kiusaamiseen liittyy epätasaisesti jakautunutta vallankäyttöä, joskus roolit saattavat vaihtua ja eri osapuolet syyllistyä kiusaamisen eri muotoihin. Kiusaaminen on kuitenkin aina otettava vakavasti ja siihen on puututtava rooleihin mahdollisesti liittyvistä epäselvyyksistä huolimatta.

Kiusaaminen voi täyttää rikoksen tunnusmerkistön, [katso s. 4.](#)

### Häirintä

Häirinnäksi määritellään tilanne, jossa luodaan esimerkiksi seksuaaliseen suuntautumiseen, alkuperään, vammaisuuteen tai muuhun tasa-arvo- tai yhdenvertaisuuslaissa säädettyyn syrjintäperusteeseen liittyvä toista henkilöä halventava, nöyryyttävä, uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri. Häirintä voi ilmetä asiattomana vihjailuna ja loukkaavana käytöksenä sanoin tai teoin. Häirintää voi olla kirjoitettujen ja puhuttujen sanojen ja ilmaisujen lisäksi ihmisarvoa loukkaavan materiaalin esittäminen verkossa tai sosiaalisessa mediassa. Vähemmistöön kuulumisen lisää häirinnän riskiä merkittävästi.

### Seksuaalinen häirintä

Lapseen ja nuoreen kohdistuvassa seksuaalisessa häirinnässä on kysymys heidän altistamisestaan ikään kuulumattomalle sanalliselle, sanattomalle tai fyysiselle, seksuaaliselle ei-toivotulle käytökselle. Seksuaalinen häirintä voi olla esimerkiksi seksuaalisesti vihjailevia eleitä ja ilmeitä, epäasiallisia seksuaalisia tai kaksimielisiä puheita ja vitsejä, epäasiallisten seksuaalisten sisältöjen lähettämistä sosiaalisen median kanavissa tai vartaloa ja pukeutumista koskeva epäasiallinen kommentointi. Seksuaalinen häirintä loukkaa henkilön psyykkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

### Väkivalta

Väkivalta on fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen, tai ihmisryhmään tai yhteisöön. Väkivalta voi johtaa fyysisen tai henkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriintymiseen, perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen tai jopa kuolemaan. Väkivallanteot voivat olla fyysisiä, henkisiä tai seksuaalisia.

# Kiusaamisen ennaltaehkäisy

Turvallisuuden ja yhteisöllisyyden tunne, kunnioittava kohtaaminen ja oppijoiden nähdäksi tuleminen ennaltaehkäisevät kiusaamista kouluyhteisössä. Näitä myönteisiä kokemuksia vahvistetaan jatkuvan ryhmäyttävän toiminnan ja systemaattisen tunne-, viestintä- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelun avulla. Koulun tai oppilaitoksen ja kodin aikuisten keskinäinen myönteinen vuorovaikutus ja asenteet vaikuttavat osaltaan siihen, millaisiksi kouluyhteisön sosiaaliset normit ja vuorovaikutus muodostuvat. Henkilöstön ja huoltajien omilla kiusaamisen vastaisilla asenteilla on suuri merkitys. Heidän asenteensa vaikuttavat kiusaamisen esiintyvyyteen, sen tunnistamiseen, siihen puuttumiseen ja siihen, kuinka lapset ja nuoret osoittavat vertaistukea kiusatuksi joutuneelle, tai kertovat havaitsemastaan kiusaamisesta.

Selkeät arvot, yhdessä sovitut säännöt ja määrätietoinen kiusaamiseen puuttuminen vahvistavat oppijoiden turvallisuuden tunnetta. Koulun tai oppilaitoksen kiusaamisen vastainen toimintamalli ja jokaisen työyhteisön jäsenen vastuut käydään läpi jokaisen lukukauden alussa ja niihin palataan säännöllisesti lukuvuoden aikana.

## Oppijoiden hyvinvointia seurataan säännöllisesti

Koulu-, oppilaitos- ja luokkatasolla seurataan oppijoiden arjen sujumista ja jaksamista säännöllisesti kouluterveyskyselyn, hyvinvointiprofilin ja poissaolotilastojen avulla. Tuloksia hyödynnetään kiusaamisen ennaltaehkäisemisessä sekä siihen puuttumisessa.

## Jokainen oppija kohdataan joka päivä

Arvostava ja myönteinen kohtaaminen vahvistaa oppijan kokemusta nähdäksi tulemisesta ja kouluun tai luokkaan kuulumisesta. Nähdäksi tuleminen luo oppijalle turvallisen olon ja kiinnittää oppijaa kouluyhteisöön, mikä vähentää loukkaavan kohtelun esiintymistä. Oppijan kohtaaminen tarkoittaa yksinkertaisimmillaan tervehtimistä, hyväksyvää katsetta tai pienenkin myönteisen palautteen antamista.

## Jatkuvaa ryhmäytymistä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta vahvistetaan systemaattisesti

Oppijoiden ryhmäytymistä tuetaan säännöllisesti, mikä vahvistaa osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Oppijoita ryhmätetään ympäri lukuvuoden, etenkin silloin, kun uusi luokka aloittaa yhdessä, siirrytään yläkouluun tai toiselle asteelle, lomien jälkeen, kun joku siirtyy pois luokalta tai luokkaan tulee uusi oppija. Yhteenkuuluvuuden tunne ryhmässä lisää psykologista turvallisuutta, jolloin myös haastavia teemoja ja tilanteita on helpompi käsitellä yhteisesti koko luokan kanssa. Koska kiusaaminen on ryhmäilmiö ja useat oppijoista ovat siinä jollain tavoin osallisia, kiusaamistilanteiden jälkeen ryhmäytymistä on tärkeää vahvistaa entisestään.



- Ryhmäytymiseen varataan aikaa ympäri lukuvuoden. Ryhmäytyminen ei tapahdu yksittäisen oppitunnin tai päivän aikana, vaan jatkuvasti ja kaikessa koulupäivän aikana tapahtuvassa toiminnassa.
- Oppitunteihin voi sisällyttää pieniä ryhmäytymistä tukevia tuokioita.
- Ryhmäytymiseen vaikuttavat myös pulpetti- ja istumajärjestelyt.
- Työskentelystä pareittain tai ryhmässä on hyvä kertoa etukäteen. Opettaja päättää ryhmäjaosta, eivät oppijat.
- Ryhmä laatii yhteiset säännöt, joihin kaikki sitoutuvat.

## Tunne-, viestintä ja vuorovaikutustaitoja harjoitellaan jokaisena koulupäivänä

Tunne-, viestintä-, ja vuorovaikutustaidot ovat oppimisen tavoite eri oppiaineissa perusopetuksessa ja toisella asteella. Oppituntien lisäksi näiden taitojen harjoittelu arkisissa tilanteissa on tärkeä osa koulun ja oppilaitoksen toimintakulttuuria. Koulun ja oppilaitoksen aikuiset mallintavat kunnioittavaa, ystävällistä ja rakentavaa kohtaamista ja kuuntelemista. Tämä on erityisen tärkeää haastavissa vuorovaikutustilanteissa. Tunne-, viestintä- ja vuorovaikutustaidoissa voi tarvittaessa antaa myös tukiopetusta.

## Opiskeluhoolto rakentamassa turvallista oppimisympäristöä

### Yhteisöllinen opiskeluhoolto

Yhteisöllinen opiskeluhoolto kuuluu oppimisympäristön turvallisuutta vahvistavaan hyvinvointityöhön. Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan koko oppimisyhteisöä tukevaa, ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Jokaisessa koulussa ja oppilaitoksessa toimii yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä. Ryhmässä asioita käsitellään yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla, eikä ryhmä koskaan käsittele yksittäistä oppijaa koskevaa asiaa. Yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä voi käsitellä esimerkiksi luokka- tai koulu-/oppilaitostason kiusaamisilmiöitä ja pyrkiä

puuttumaan niihin. Opettajat tai muu henkilökunta voi myös konsultoida yhteisöllistä opiskeluhooltoryhmää kiusaamisen ennaltaehkäisyyn liittyvissä asioissa. Erityisen tärkeää huolta herättävässä tilanteessa on muistaa anonyymien konsultaation mahdollisuus oman koulun tai oppilaitoksen opiskeluhoollolta ja muilta viranomaistahoilta. Konsultaatio toiselta ammattilaiselta voi tuoda uusia näkemyksiä haastavaan tilanteeseen.

### Yksilökohtainen opiskeluhoolto

Yksilökohtaista opiskeluhoiltoa voidaan tarvita tilanteissa, joissa oppija on kokenut kiusaamista, väkivaltaa tai häirintää. Oppija voi itse pyytää tukea opiskeluhoollolta tai sen voi tehdä myös opettaja tai huoltaja. Oppijalle on tarjottava mahdollisuus keskusteluun kuraattorin tai psykologin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä pyynnön jälkeen. Kiireellisissä tapauksissa, kuten vakavissa kiusaamis- tai väkivaltakokemuksissa keskustelumahdollisuus pyritään järjestämään samana tai viimeistään seuraavana päivänä. Yksilökohtainen opiskeluhoolto on vapaaehtoista palvelua ja tarvittaessa voidaan perustaa monialainen asiantuntijaryhmä. Yksilökohtaisen opiskeluhoillon työskentelyn päättyessä on ensisijaisen tärkeää arvioida jatkopalveluiden tarve.

Yksilökohtaisen opiskeluhoillon tukea tarjotaan tarvittaessa sekä kiusatulle että kiusaajille.

**Opiskeluhoillon toiminta on kuvattu tarkemmin**

[Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan opiskeluhooltosuunnitelmassa.](#)

# Kiusaamisen tunnistaminen

Kiusaamisen muodot ovat hyvin vaihtelevia ja kiusaamista tapahtuu lasten ja nuorten arjessa erilaisin tavoin. Kiusaaminen voi olla suoraa ja kaikille näkyvää, kuten jonkun haukkumista tai epäsuoraa, kuten ryhmän ulkopuolelle jättämistä. Hienovarainen, epäsuora kiusaaminen jää usein aikuisilta piiloon. Epäsuora kiusaaminen voi ilmetä esim. ulossulkemisena, sanallisena

tai fyysisenä häirintänä tai nettikiusaamisena. Yleisimmin kiusaaminen ilmenee Helsingissä nimittelynä, pilkkaamisena, naurunalaiseksi tekemisenä, huomiotta jättämisenä, tai kaverialueen ulkopuolelle sulkemisena (Kouluterveyskysely 2023).

**Kaikkeen havaittuun ja tietoon tulleeseen kiusaamiseen pitää puuttua!**

## Esimerkkejä kiusaamisesta

Epäsuora kiusaaminen	Sanallinen kiusaaminen	Fyysinen kiusaaminen ja väkivalta	Häirintä ja verkkokiusaaminen
<ul style="list-style-type: none"><li>ryhmästä eristäminen</li><li>huomiotta jättäminen</li><li>selän takana puhuminen</li><li>selän kääntäminen</li><li>ilmeily</li><li>vaikeneminen ja huokailu</li><li>kiusaamisen sivustaseuraaminen</li><li>tavaroiden ottaminen ja piilottelu</li><li>kontrollointi</li><li>halveksunta</li><li>pakottaminen seksuaalisen materiaalin katsomiseen</li><li>seuraaminen esim. koulumatkalla</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>nimittely</li><li>juoruilu</li><li>pilkkaaminen</li><li>nauraminen</li><li>kuiskuttelu</li><li>yllyttäminen</li><li>vaaniminen</li><li>matkiminen</li><li>ärsyttäminen</li><li>uhkailu</li><li>seksualisoiva puhe</li><li>rasismi</li><li>vihapuhe</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>töniminen</li><li>vaatteista repiminen</li><li>lyöminen ja läpsiminen</li><li>potkiminen</li><li>päälle sylkeminen</li><li>fyysinen nöyryyttäminen</li><li>varastaminen ja ryöstäminen</li><li>vaarallisilla esineillä uhkailu</li><li>piirittäminen tai joukkovoimalla uhkailu</li><li>tilaan lukitseminen tai muu kulun estäminen</li><li>seksuaalissävytteinen koskettelu</li><li>pakottaminen nöyryyttävään tai vahingolliseen tekoon</li><li>pakottaminen seksuaaliseen tekoon</li><li>kunniaväkivalta</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>huhujen levittäminen</li><li>mustamaalaus</li><li>töykeät/ilkeät kommentit</li><li>noloksi tekeminen ja nöyryyttäminen</li><li>kiristäminen</li><li>ahdistelu ja häirintä</li><li>sanasodan aiheuttaminen tahallisesti</li><li>yksityisen tiedon jakaminen</li><li>valeprofiilin luominen</li><li>huijaaminen yksityisen tiedon jakamiseen</li><li>ryhmästä eristäminen</li><li>ryhmään liittäminen ilman lupaa</li><li>valokuvien tai</li><li>videoiden luvaton levittäminen</li></ul>

## Lait ja opetussuunnitelmien perusteet:

### Oikeus turvalliseen oppimisympäristöön:

Perusopetuslain, lukiolain ja lain ammatillisesta koulutuksesta mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskelu-ympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailiselle edustajalle. (Perusopetuslaki 1267/2013, 29 §, Lukiolaki 714/2018, 40 § & Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, 80 §).

### Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä:

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) velvoittaa, että opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa on suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014), lukion opetussuunnitelmien perusteilla sekä ammatillisen koulutuksen määräyksessä määritellään tarkemmin, että suunnitelmassa tulee kuvata toimenpiteet kiusaamisen ehkäisemiseksi, sen esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet.

Kouluilla on lakiin kirjattu velvollisuus puuttua tietoonsa tulleeseen kiusaamiseen, joka on tapahtunut koulussa tai koulumatkan aikana (Perusopetuslaki 628/1998).

## [Opiskeluhoitosuunnitelma](#)

# Akuutit tilanteet - välitön puuttuminen ja tilanteen purku

Henkilökunta puuttuu kiusaamiseen aina sellaista havaitessaan. Oppijoiden välisiä konflikteja ei tule vähätellä. Tappeluihin ja väkivaltatilanteisiin ja haukkumiseen, nimittelyyn tai porukasta ulos sulkemiseen on aina puututtava.



## Askeleet välittömään puuttumiseen

Pysähdy ja pysäytä tilanne. Pysy rauhallisena. Näytä oppijoille, että otat tilanteen vakavasti.

Päätä tarvitaanko akuutteja toimenpiteitä tai tukea (poliisi, ambulanssi, kouluterveydenhoitaja). Jos tarvitaan, ota puhelun jälkeen välittömästi yhteys myös osallisten huoltajiin.

Tapahtunut täytyy selvittää osallisten kesken heti kuin mahdollista. Etsi sopiva tila ja aika selvittämistä varten. Tarvittaessa pyydä mukaan opiskeluhoitoa ja/tai rehtori.

Jos tilanne ei vaadi akuutteja toimenpiteitä, etkä pysty selvittämään tapahtunutta heti, lupaa oppijoille, että palaat asiaan mahdollisimman pian vielä saman päivän aikana. Kirjaa itsellesi ylös asianosaiset ja mahdolliset silminnäkijät.

Selvitä tilanne ja sitä edeltäneet tapahtumat sekä osalliset ensin kiusatun, sitten kiusaajien ja mahdollisten silminnäkijöiden kanssa. Kysy kiusatulta, onko jotain vastaavaa tapahtunut aiemmin.

Sovi seuraamuksista kiusaajille koulun tai oppilaitoksen ohjeistuksen mukaisesti sekä mahdollisista muista toimenpiteistä (esim. tarvittava tuki kiusatulle ja kiusaajille). Seuraamukset kirjataan kiusaajien osalta koulun kurinpitotoimien lomakkeille. Sovi keinoista, joilla kiusatun turvallisuus varmistetaan koulupäivän aikana ja mitä tehdään, jos tilanne toistuu – kiusatun oppijan turvallisuus koulupäivän aikana on koulun henkilöstön vastuulla.

Selvitä tarvitseeko kiusattu keskustelutukea. Ohjaa oppija tarvittaessa opiskeluhoillon ammattilaisen luo.

Ota yhteys alaikäisen kiusatun että kiusaajien huoltajiin, kerro, mitä on tapahtunut ja mitä toimenpiteitä tapahtuneesta seuraa.

Arvioi täytyykö muuta henkilökuntaa tiedottaa tapahtuneesta salassapitovelvollisuutta rikkomatta.

Jos tapahtuman selvittämiseksi järjestetään tapaaminen, tapahtuman ja siihen liittyvät toimenpiteet kirjataan kiusatun oppijan Wilman [kiusaamislomakkeelle](#).

Kartoita tilannetta osallisten kanssa uudelleen sovitun ajan kuluttua. Varmista, onko tilanne ratkennut ja onko tarvetta jatkoselvittelyille.

Jos tilanne jatkuu, siirry kohtaan 3. [Seuranta ja mahdolliset jatkotoimenpiteet](#).

Kiusaaminen jättää aina jäljen ja vaikuttaa kiusattuun usein koko elämän ajan. On tärkeää vahvistaa kiusatun turvallisuudentunnetta ja tarjota tarvittavaa sosioemotionaalista tukea. Kiusaamistilanteiden käsittelyssä tulee kuitenkin huomioida kiusatun lisäksi myös kiusaajat. Kiusaajan käytöksen taustalla on tyypillisesti esimerkiksi henkistä pahoinvointia, pelkoa, turvattomuuden tunnetta, tai tarvetta parantaa omaa statusta. On tärkeää, että myös kiusaajat saavat tarvitsemaansa tukea, sekä rakentavampia ajattelu- ja toimintamalleja, jotta vältetään tapahtumien uusiutuminen. Epäasiallinen käytös tai kiusaaminen edellyttää usein koko ryhmän kanssa käytävää keskustelua pelisäännöistä ja toivotuista tavoista toimia.



# Jatkuva kiusaaminen, väkivalta ja häirintä – puuttuminen ja toimenpiteet

Kiusaamisen muodot ovat hyvin erilaisia - läheskään kaikki kiusaaminen ei ole muille näkyvää ja kiusattu oppija saattaa pyrkiä peittelemään tilannetta monista syistä johtuen. Kun lapsen tai nuoren käytöksessä tai olemuksessa tapahtuu huolta herättävä muutos, täytyy aina selvittää, mistä se johtuu.

Kaikkeen havaittuun ja tietoon tulleeseen kiusaamiseen pitää puuttua. Jos käy ilmi, että tilanne on jatkunut pitkään, monialainen käsittely on yleensä välttämätöntä. Pitkittyneissä, vakavissa tai mahdollisen rikosepäilyn sisällään pitävissä tapauksissa, [ks. lista s. 5](#), on siirryttävä suoraan moniammatilliseen käsittelyyn.

Alaikäisten oppijoiden kohdalla huoltajat on otettava mukaan tilanteen selvittämiseen mahdollisimman pian. On kuitenkin huomioitava, että oman lapsen osallisuus kiusaamis-, väkivalta-, - tai häirintätilanteissa on huoltajallekin haastava paikka.

Tilanteeseen liittyvät tunteet, kuten huoli, pelko, epävarmuus, häpeä, suru ja viha ovat vaikeita ja kuormittavia. Ne saattavat näyttäytyä ulospäin esimerkiksi aggressiivisuutena, epäasiallisena käyttäytymisenä tai asian kieltämisenä. Yksikään huoltaja ei toivo oman lapsensa olevan osallisena kiusaamistilanteissa. Sen vuoksi sensitiivisyys ja myötätunto sekä ratkaisukeskeinen lähestymistapa kiusaamistilanteiden selvittelyssä ovat äärimmäisen keskeisiä. Huoltajille on tultava olo, että henkilökunta tekee parhaansa tilanteen selvittämiseksi ja kaikkien osallisten hyvinvoinnin ja turvallisuudentunteen vahvistamiseksi.

Jos huoltajat kieltäytyvät yhteistyöstä, opiskeluhuollon toimija, esim. kuraattori voi tarvittaessa tavata oppijaa yhdessä opettajan kanssa, jolloin kyse ei ole yksilökohtaisesta opiskeluhuollosta, eikä siihen tarvita huoltajien suostumusta.



## Kiusaamisesta, väkivallasta tai häirinnästä kertovia merkkejä

Seuraavat merkit saattavat kertoa oppijan kokemasta kiusaamisesta, väkivallasta tai häirinnästä. Nämä merkit voivat kertoa myös muista oppijan hyvinvoinnin haasteista, joten muutokset on tärkeää ottaa puheeksi matalalla kynnyksellä.

Koulunkäynti	Sosiaaliset suhteet	Terveys ja hyvinvointi
<ul style="list-style-type: none"><li>• Koulumatkoihin kuluu yhtäkkiä enemmän aikaa</li><li>• Oppijan tavarat hajoavat tai katoavat erikoisella tavalla tai toistuvasti</li><li>• Oppija käyttää vaihtoehtoisia reittejä koulumatkoilla.</li><li>• Oppijan koulumenestys laskee.</li><li>• Oppijan poissaolot lisääntyvät.</li><li>• Oppijan suhtautuminen kouluun muuttuu vastahakoiseksi, eikä hän halua enää mennä kouluun.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Oppijan kaveripiiri vaihtuu tai katoaa kokonaan</li><li>• Oppilaalla on vähän ystäviä tai kontakteja</li><li>• Oppija haluaa lopettaa aiemmin mieleisen harrastuksen</li><li>• Oppilaalla on selittämättömiä mustelmia, vaatteet katoavat, rikkoontuvat tai sotkeentuvat usein koulupäivän aikana.</li><li>• Pyörän kumit ovat usein puhki tai pyörä menee jatkuvasti rikki.</li><li>• Oppijan rahan käyttö lisääntyy.</li><li>• Oppijan puhelimeen tulee outoja viestejä, outoihin aikoihin. Oppija ei halua kommentoida asiaa ja selkeästi pahastuu.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Oppijalla on toistuvia terveysongelmia, kuten mahakipua ja päänsärkyä.</li><li>• Oppijan hymy katoaa.</li><li>• Oppija muuttuu pelokkaaksi, hiljaiseksi tai ahdistuneeksi.</li><li>• Oppija muuttuu lyhytpinnaiseksi ja saa selittämättömiä raivokohtauksia.</li><li>• Oppijalla on unettomuutta, painajaisia, nukahtamisongelmia tai vaikeuksia syömisessä.</li><li>• Oppija raivoaa aikuiselle, johon on aiemmin turvautunut.</li><li>• Oppija alkaa kohdella huonosti nuorempia sisarusiaan.</li></ul>

# 1. Tilanteen kartoittaminen ja vastuuhenkilön valinta

Kartoituksen tekee yleensä koulun tai oppilaitoksen aikuinen, joka on saanut tietää kiusaamisesta, väkivallan käytöstä tai häirinnästä. Apuna voi olla muita henkilökunnan jäseniä, esimerkiksi sovitteluun kouluttautunutta henkilökuntaa. Kartoitus tehdään rauhallisessa paikassa ja osallisia kuullaan yksitellen.

## Tilanteen kartoittaminen

- Keskustele kiusatun kanssa ja pyri selvittämään mahdollisimman kattavasti, mitä on tapahtunut, keitä on ollut osallisina ja kuinka kauan tilanne on jatkunut.
- Jos kyseessä lastensuojelun tai rikoksen kriteerit täyttävä toiminta/tapahtuma, ota yhteys lastensuojeluun/poliisiin.
- Keskustele luokanopettajan/-valvojan kanssa ja sovi toimintatavoista ja työnjaosta.
- Konsultoi opiskeluhoitoa ja tiedota rehtoria.
- Keskustele tapahtumista kiusaajien kanssa.
- Keskustele sekä kiusatun että kiusaajien huoltajien kanssa (kun kyseessä alaikäiset oppijat), puhelimitse tai kasvotusten.
- Jos kyseessä on uusiutunut, pitkään jatkunut tai vakava kiusaaminen, taustoittavaa tietoa pitää kerätä mahdollisimman monelta asiaan liittyvältä taholta (esim. vertaiset, muut opettajat).

## Vastuuhenkilön valinta

- Valitaan henkilö, joka vastaa käsittelyprosessista (vastuuhenkilö).
- Vastuuhenkilö kutsuu tapaamiseen tilanteen kannalta keskeiset henkilöt.
- Kiusattu voi nimetä itselleen turvallisen aikuisen, jos haluaa. Tämä osallistuu mahdollisuuksien mukaan sovittuihin tapaamisiin, mutta ennen kaikkea tukee kiusattua ja kulkee rinnalla.



## 2. Tapaaminen tilanteen selvittämiseksi, sovitut seuraamukset ja tukitoimenpiteet

### Keskustelu kiusatun, kiusaajien, huoltajien ja muiden keskeisten toimijoiden kesken

- Toimitaan kiusatun näkökulma ja toiveet edellä.
- Varmistetaan, että kaikilla osapuolilla on turvallinen olo ja mahdollisuus ilmaista näkemyksensä.
- Keskustellaan tapahtumista ja niiden vaikutuksista erityisesti kiusatun elämään.
- Puhutaan tapahtumista ja teoista niiden oikeilla nimillä ”kiusaamisen” sijaan. (Katso [sivu 4](#) ja [sivu 5](#))
- Sovitaan tarvittavista tukitoimenpiteistä kaikille osapuolille ja päätetään tilanteen seurantakokouksen ajankohdasta. Sovitut asiat kirjataan Wilman kiusaamislomakkeelle kiusatun osalta ja koulun kurinpitotoimien lomakkeille kiusaajien osalta.
- Kiusatun oppijan Wilman kiusaamislomakkeelle kirjataan myös se, kuinka kiusatun turvallisuus pyritään varmistamaan koulupäivän aikana ja mitä tehdään, jos kiusaaminen jatkuu.
- Varmistetaan, että kiusattu saa tarvitsemansa tuen, että hän on tyytyväinen sopimukseen ja että hänen turvallisuudentunteensa vahvistuu.
- Kannustetaan osallisten huoltajia olemaan yhteydessä kouluun, jos kiusaaminen jatkuu tai tilanne jollakin tavalla muuttuu.



### Mahdollisia tukitoimenpiteitä kiusatulle:

- keskustelukertoja kuraattorin/psykologin/terveydenhoitajan kanssa
- koulupäivän turvaaminen: esim. välituntien viettäminen sisällä tai eri tilassa opiskelu, tms. oppijan toiveiden mukaisesti – aikuisten vastuulla
- keskusteluyhteyden ylläpito alaikäisen oppijan huoltajien kanssa: lapsen tukeminen ja tilanteen seuranta kotona
- opetuksen erityisjärjestelyt ja tuen tarpeiden arviointi
- koulun/oppilaitoksen ulkopuolinen hoitokontakti, jos sellainen jo on
- tehostetaan koko luokan/ryhmän ryhmäytymistä ja tvv-taitojen harjoittelua
- yhteyttä huoltajaan pidetään yllä - lapsen tukeminen ja tilanteen seuranta kotona
- lastensuojelu tai sosiaalihuoltolain mukainen ilmoitus
- sovittelu (joko oman yksikön aikuisten tai Helsingin sovittelutoiminnan toimesta)

### Mahdollisia tukitoimenpiteitä ja seuraamuksia kiusaajille:

- kasvatuskeskustelu
- keskustelukertoja kuraattorin/psykologin/terveydenhoitajan kanssa
- keskusteluyhteyden ylläpito alaikäisen oppijan huoltajien kanssa - lapsen tukeminen ja tilanteen seuranta kotona
- opetuksen erityisjärjestelyt ja tuen tarpeiden arviointi
- tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukiopeutus
- koulun ulkopuolinen tukimuoto (esim. järjestöjen tarjoamat ryhmät, ART, ohjattu & kohdennettu harrastetoiminta, jne.)
- lastensuojeluilmoitus tai sosiaalihuoltolain mukainen ilmoitus
- sovittelu (joko oman yksikön aikuisten tai Helsingin sovittelutoiminnan toimesta)
- jälki-istunto
- kirjallinen varoitus
- rikosilmoitus
- määräaikainen erottaminen
- Sovitut toimenpiteet ja seuraamukset kirjataan kiusaamislomakkeelle kiusatun oppilaan Wilmaan.\*
- Arvioi täytyykö koulun/oppilaitoksen muuta henkilöstöä/ip-toimijoita tiedottaa tapahtuneesta salassapitovelvollisuutta rikkomatta

### \* Wilman kiusaamislomake

Täytä tapaamisten yhteydessä silloin, kun kyse on toistuvasta tai vakavasta kiusaamisesta ja kun tilanteen selvittämiseksi järjestetään monialaisen ryhmän tapaaminen. Paitsi tilanteen seurannan, myös asianosaisten oikeusturvan kannalta on tärkeää, että sovituista toimenpiteistä jää kirjallinen jälki.

### Lomake Wilmassa:

- 1) Oppilaan sivu
- 2) Muistio
- 3) Lisää uusi
- 4) Kiusaamislomake

# 3. Seuranta ja mahdolliset jatkotoimenpiteet

Vastuhenkilö vastaa seurantaprosessista. Seurantatapaaminen on sovittava välittömästi toimenpiteistä ja seuraamuksista sopimisen yhteydessä. Seurannan tulee jatkua niin pitkään, että osapuolet katsovat kiusaamisen päättyneen ja tilanteen käsitellyksi.

Vastuhenkilö huolehtii eri toimijoiden välisen työnjaon selkeydestä sekä käsittelyn asianmukaisesta etenemisestä, kaikkien osallisten kuulemisesta ja eri osapuolien tiedottamisesta.

## Jatkotoimenpiteet

Jos seurantatapaamisessa todetaan, että kiusaamistilanne jatkuu sovitusta toimenpiteistä huolimatta, saattaa olla tarpeellista kutsua paikalle ulkopuolinen ja puolueeton konfliktien selvittämisen ammattilainen, kuten K-0 toiminta tai Ankkuri-toiminta.

Tällöin vastuhenkilö järjestää uuden monialaisen tapaamisen, jossa ovat mukana: osalliset oppijat

- heidän huoltajansa
- asiaa käsitelleet opettajat
- opiskeluhuollon ammattilainen
- mahdollisesti rehtori
- mahdollisesti ulkopuolinen sovittelija, esim.
  - Helsingin kaupungin sovittelutoiminta TAI
  - KO-toiminta (Aseman lapset) TAI
  - Ankkuri-toiminta



# Ulkopuolinen tuki ja yhteystiedot



## Kaupungin sovittelutoiminta:

[Helsingin sovittelutoiminta](#) voi olla vaihtoehto koulukiusaamisasian selvittämiseen. Sovittelu voidaan järjestää osapuolten, koulun ja kodin välillä. Esimerkiksi kun kiusaamistilannetta selvitetään monialaisessa tapaamisessa, sovittelu voi olla yksi mahdollisuus tilanteen selvittelyyn. Huoltajien luvalla koulu voi ottaa suoraan yhteyttä sovittelutoimintaan ja välittää huoltajien yhteystiedot. Sovittelutoiminta ottaa yhteyttä osapuoliin ja selvittelee lopullisen sovitteluhalukkuuden ja edellytykset. Jos sovittelu ei tuota toivottua lopputulosta, kiusaaminen jatkuu tai jos kiusaaminen täyttää rikoksen tunnusmerkit, on tällöin siitä tehtävä rikosilmoitus poliisille.

<https://sovittelutoiminta.hel.fi/fi/>

[sovittelu@hel.fi](mailto:sovittelu@hel.fi), 020 696 014

## K-O toiminta:

K-O-toiminnan avulla puututaan pitkittyneisiin ja haastaviin koulukiusaamistapauksiin. Kiusaamiseen puuttuvaa K-O-työtä tehdään oppijoiden ja huoltajien lisäksi laajan ammattilaisverkoston kanssa. Yksiköt voivat ottaa suoraan yhteyttä K-O tiimiin.

<https://asemanlapset.fi/toimintamuotomme/konfliktityo/k-0-kiusaamiseen-puuttuva-tyo/>

## Poliisi:

Helsingin poliisilaitos tekee laaja-alaista yhteistyötä koulu- ja oppilaitosturvallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämiseksi. Poliisi tukee kouluja ja oppilaitoksia haastavien ja pitkittyneiden kiusaamistapausten ratkaisemisessa ja niihin mahdollisesti liittyvien rikosten selvittämisessä.

[Poliisin ohjeistus rikosilmoituksen tekemiseen.](#)

## Sosiaalihuollon palvelut:

[Lastensuojeluilmoituksen](#) voi tehdä suullisesti tai kirjallisesti. Ilmoitus tehdään opiskelijan kotikunnan lastensuojelupalveluihin. Helsingin kaupungissa asuvien alaikäisten kohdalla ilmoitus tehdään sen alueen lastensuojelun sosiaalityöntekijälle, jonka alueella oppija asuu. Virka-ajan ulkopuolella voi ottaa yhteyttä sosiaalipäivystykseen, puh. 020 696 006. Oman yksikön kuraattoria voi konsultoida ilmoituksen tekemiseen liittyvissä asioissa.

## Lastensuojelun anonyymi konsultointi:

Lapsiperheiden sosiaalineuvonnasta voi konsultoida nimettömästi sosiaalihuollon ammattilaista, kun herää huoli lapsesta tai perheen tilanteesta. Silloin ei tarvitse tietää, mitä apua perhe tarvitsee.

- Lastensuojeluilmoitus: <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lasten-ja-perheiden-palvelut/lastensuojelu/lastensuojeluilmoitus>  
suora linkki sähköiseen ilmoitukseen: <https://www.maisa.fi/mais/publicforms.asp?mode=showform&formname=Social-CareProviderNotification&jsenabled=1>

[Helsingin kaupungin matalan kynnyksen palvelumalliin](#) on koottu yhteen lasten, nuorten ja perheiden palveluja, joita ammattilaiset voivat hyödyntää suunnitellessaan ja järjestäessään lapselle ja hänen perheelleen heidän tarvitsemaansa tukea.

## Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Tukipalveluina esimerkiksi [kiusattujen lapsien vertaistukiryhmä](#) ja [huoltajien vertaistukiryhmä](#)

## Valopilkkuja

Kiusaamisasioiden tuki- ja neuvontakeskus, erityisesti kiusaamisasioiden jälkihoitoon.

[www.valopilkkuja.fi](http://www.valopilkkuja.fi)

## Vihapuheeseen puuttuminen

[Helsingin kaupungin vihapuheeseen puuttumisen toimintamalli](#) tutustuttaa vihapuheen määritelmään, sen vaikutuksiin sekä ennaltaehkäisyyn ja puuttumisen keinoihin. Mallin avulla henkilökunta voi tukea vihapuhetta kohdannutta oppijaa asian käsittelyssä ja jatkotoimissa.

## Radikalisoitumisepäilyt

HUOLENA RADIKALISOITUMINEN? on käytännönläheinen opas puheeksi ottamiseen radikalisoitumisepäilytilanteissa nuorten kanssa työskenteleville. Sisältää valmiita kysymyksiä ja ohjeita keskusteluun nuoren kanssa.

<https://dialogikasvatus.fi/wp-content/uploads/2021/05/huolena-radikalisoituminen-opas1.pdf>

## Kiitokset:

Toimintamallin pohjana on ollut helsinkiläisten koulujen käytössä olevat toimintamallit, joita on jatkotyöstetty vastaamaan yleisimpiin kysymyksiin.

**Helsinki**